

На основу члана 52. ст. 4 и 5. Основног закона о заштити на раду („Службени лист СФРЈ”, бр. 15/65), у сагласности са савезним секретаром за унутрашње послове и савезним секретаром за саобраћај и везе,
савезни секретар за рад прописује

ПРАВИЛНИК

о заштити на раду при утовару терета у теретна моторна возила и истовару терета из таквих возила

(„Службени лист СФРЈ”, бр. 17/66)

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником прописују се мере и нормативи заштите лица на раду при утовару терета у теретна моторна возила и прикључна возила и истовару терета из таквих возила.

Под теретним моторним возилима и прикључним возилима, у смислу овог правилника, подразумевају се обична, специјална и радна теретна моторна возила и прикључна возила, намењена за превоз терета (у даљем тексту: возило).

Члан 2.

Под радом на утовару терета у возило и истовару терета из возила подразумевају се, у смислу овог правилника, ручни и механизовани утовар и истовар терета, као и проверавање стања терета и преуређивање терета у току вожње.

Члан 3.

Мере и нормативе заштите на раду предвиђене овим правилником спроводе радне и друге организације, органи друштвено-политичких заједница, друга правна лица и физичка лица код којих су запошљена лица која врше утовар терета у возило и истовар терета из возила (у даљем тексту: организација).

II МЕРЕ И НОРМАТИВИ ЗАШТИТЕ НА РАДУ ПРИ УТОВАРУ ТЕРЕТА У ВОЗИЛО И ИСТОВАРУ ТЕРЕТА ИЗ ВОЗИЛА

1. Заједничке одредбе о заштити на раду при утовару и истовару

Члан 4.

Пре почетка утовара терета у возило и истовара терета из возила возач је дужан, сагласно одредбама Правилника о заштити на раду при одржавању моторних возила и превозу моторним возилима („Службени лист СФРЈ”, бр. 55/65), предузети потребне мере којима се спречава да возило само крене са места на коме је заустављено.

Отварање страна сандука возила пре истовара терета односно затварање страна сандука после завршеног утовара терета, морају вршити истовремено најмање два радника.

Пре отварања страна сандука возила ради истовара терета мора се проверити положај терета.

При утовару терета у возило и истовару терета из возила са затвореном каросеријом (фургон) унутрашњост каросерије мора бити осветљена.

Члан 5.

При утовару у возило терета са платформе или рампе складишта односно при истовару терета на платформу или рампу складишта, возило мора бити постављено непосредно до платформе или рампе. Ако то технички није могуће, мора се поставити мост.

Подови платформе, рампе и мостова по којима се преноси терет морају бити равни, без пукотина и рупа, а по потреби осигурани од клизања. Ови подови морају бити слободни за несметано преношење терета.

Ширина платформе, рампе односно моста по коме се преноси терет, као и пролаза у складиштима у којима се терет смешта, мора бити најмање 1,60 m.

Члан 6.

После завршеног утовара терета у возило, возач је дужан да провери да ли је терет правилно смештен, а код возила са странама да ли су оне сигурно затворене.

Члан 7.

Ако утовар у возило и истовар из возила већих количина терета врши група радника, такав рад мора се вршити под контролом за то одређеног лица.

Лице из става 1 овог члана дужно је пре почетка рада проверити исправност опреме за утовар и истовар одговарајућег терета.

Члан 8.

Механизовани утовар у возило и истовар из возила терета помоћу дизалице, преносне траке, утоваривача или сличног уређаја, мора се вршити издвојено од места на коме се врши ручно преношење терета.

За време ноћног рада са механизованим средствима, место за утовар и истовар терета мора бити осветљено светлошћу јачине најмање 20 лукса.

На месту на коме се врши механизовани утовар и истовар терета смеју се задржавати само она лица која врше те послове.

Члан 9.

При раду на утовару терета у возило и истовару терета из возила помоћу дизалице примењују се одредбе Правилника о хигијенско-техничким заштитним мерама при раду са дизалицама („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/64).

Члан 10.

При утовару у возило и истовару из возила експлозивних и лако запаљивих терета, забрањено је пушење.

2. Простори за утовар и истовар терета

Члан 11.

Утоварно-истоварне површине, прилази таквим површинама и њихове саобраћајнице, који стално служе за утовар и истовар терета, морају бити изграђени од тврде подлоге и одржавани у исправном стању.

Ако су прилази и саобраћајнице из става 1 овог члана под нагибом, они морају у зимском периоду бити очишћени од леда и снега и посути песком или шљунком.

Члан 12.

Ширина прилаза и саобраћајница из члана 11 овог правилника не сме бити мања од 5 m при двосмерном кретању возила односно 3 m при једносмерном кретању возила. Прилази утоварно-истоварним површинама морају имати са обе стране пешачке стазе ширине најмање 0,5 m, са одговарајућим проширењима на кривинама.

Члан 13.

Приликом постављања возила на утоварно-истоварним површинама, растојање између возила која стоје у колони не сме бити мање од 1 m, а растојање између возила која стоје једно поред другог не сме бити мање од 1,5 m.

Члан 14.

На утоварно-истоварним површинама, прилазима таквим површинама и саобраћајницама из члана 11 став 1 овог правилника, морају бити постављени саобраћајни знакови и ознаке који су прописани за јавне путеве.

Кретање возила на утоварно-истоварним површинама, прилазима таквим површинама и саобраћајницама врши се, по правилу, једносмерно.

Ако се на утоварно-истоварним површинама, прилазима таквим површинама и саобраћајницама возило креће уназад, маневар се врши уз помоћ другог лица које се налази ван возила и које возачу даје одређене уговорене знаке.

Брзина кретања возила на утоварно-истоварним површинама, прилазима таквим површинама и саобраћајницама не сме бити већа од 10 km на час, а у затвореним складиштима не сме бити већа од 5 km на час.

Члан 15.

Утоварно-истоварне површине морају бити ноћу осветљене светлошћу јачине најмање 10 лукса.

Члан 16.

Ако се утовар терета у возило врши из складишта смештеног у подрумским или надземним просторијама без направа за спуштање односно подизање терета (тобоган, теретни лифт и др.), таква складишта морају имати сигурна степеништа са степеницама висине до 18 cm.

3. Утовар и истовар разноврсних терета

Члан 17.

Утовар у возило и истовар из возила терета у расутом и врелом стању (креч, цемент, битумен, асфалт и сл.) врши се помоћу транспортних направа и уређаја (ручна колица, ауто-утоваривач, транспортна трака и сл.).

Члан 18.

Утовар у возило терета у комадима (сандуци, бурад и сл.) преко страна сандука возила сме се вршити само ако су стране сандука возила добро везане ланцима или на други начин осигуране од отварања.

При уређивању терета из става 1 овог члана радници не смеју стајати на терету.

Члан 19.

Ради обезбеђења терета у комадима од померања за време вожње или при наглом кочењу возила, мора се терет на подесан начин осигурати.

Ако постоји размак између терета, морају се уметнути чврсти дрвени умци и ставити подметачи.

Члан 20.

При раду са сандуцима чије су стране закуцане ексерима или утврђене металним оковима, ексери и окови морају бити добро укуцани да би се онемогућила повреда радника.

Члан 21.

При скидању терета у комадима који је сложен у наслаге ради утовара у возило, мора се претходно проверити стабилност тих наслага.

Члан 22.

При истовару терета на отвореним утоварно-истоварним површинама слагање терета мора се вршити на начин који зависи од врсте и тежине терета.

Висина наслага из става 1 овог члана не сме бити већа од 6 m ако се истовар врши помоћу механизације, односно не сме бити већа од 2 m ако се истовар врши ручно.

Приликом слагања терета у комадима различите тежине и величине, морају се прво слагати комади веће тежине.

Члан 23.

Ако се утовар терета у возило и истовар терета из возила врши ручно на удаљености од 60 m, тежина терета који се преноси не сме бити већа од 50 kg, а висина наслага терета не сме прелазити 1,5 m.

Ако се преношење терета из става 1 овог члана врши на стази (мост, скела) под нагибом до 25°, укупна удаљеност од возила до места слагања терета и обрнуто не сме бити већа од 50 m, а стаза под нагибом - дужа од 25 m.

Члан 24.

При утовару у возило терета различите врсте и тежине (грађевински материјал, метална роба, роба за широку потрошњу, столарија и др.), у возило се прво слаже терет веће тежине и, по правилу, слагање се врши према врстама терета.

Члан 25.

Ако се прикупља и развози терет у комадима (пакети и сл.) тежине веће од 20 kg, за преношење таквих терета мора се одредити посебно лице.

Возач може сам прикупљати и развозити терет из став 1 овог члана, ако превоз терета врши у градском или месном саобраћају и ако је терет тежине до 20 kg. Ако је возач жена тежина терета не сме бити већа од 10 kg.

Члан 26.

При утовару у возило и истовару из возила терета у ваљкастој амбалажи (бачве, ролне, бале и сл.), морају се при котрљању терета користити направе да би се терет принео на висину пода сандука возила или са њега спустио на тле.

Терети из става 1 овог члана смеју се у возило утоваривати ручним котрљањем само ако се под складишта налази на истом нивоу са подом сандука возила.

Ако је под складишта нижи од пода сандука возила, утовар и истовар терета у ваљкастој амбалажи може се вршити ручно само под условом да терет појединачно није тежи од 200 kg.

Ако је тежина терета већа од 200 kg, терет се мора преносити преко балвана или се котрљати помоћу јаких ужади.

Члан 27.

Забрањено је ручно преношење терета у ваљкастој амбалажи, ако је терет тежи од 30 kg.

Члан 28.

При утовару у возило ваљкастих терета и њиховом смештају у возило, терети се смеју котрљати само по обручима односно појачањима за котрљање.

Бурад и бачве морају се постављати на дно, с тим да наливни отвор буде горе.

При слагању буради и бачви у возило у редовима - један изнад другог, морају се између редова ставити даске са клиновима на крајевима редова. Употреба других предмета уместо клинова, забрањена је.

Члан 29.

При котрљању ваљкастих терета ради утовара у возило или истовара из возила, радници се морају налазити са обе стране направе која се користи при таквом раду.

Ако се терет из става 1 овог члана котрља по равној површини, радници се морају налазити иза терета.

Члан 30.

Запаљиве течности смеју се утоваривати у возило у већим количинама само ако су у непропустљивим металним судовима.

После утовара запаљивих течности у возило, као и у току вожње, возач мора проверавати да ли судови не пропуштају запаљиву течност.

У кабини возила које превози запаљиве течности смеју се поред возача налазити само она лица која раде на опслуживању возила.

Члан 31.

Превоз боца са запаљивим гасовима и течностима у кабини возила забрањен је.

Члан 32.

Пре и у току пуњења, као и за време пражњења, ауто-цистерне са запаљивом течношћу морају бити прописно уземљене, мотор угашен а електрични уређаји искључени.

Пре уласка ауто-цистерне у опасну зону складишта запаљивих течности, на испусну цев мотора мора се поставити заштитна мрежа или слична направа која спречава излаз пламена или варница из испусне цеви.

Члан 33.

Утовар у возило и истовар из возила негашеног креча, цемента и другог прашинастог или нагризајућег материјала, смеју вршити радници само уз употребу одговарајућих личних заштитних средстава (заштитне рукавице, прегаче, пелерине, заштитне наочари и др.).

Члан 34.

Ако се преношење јетких и нагризајућих материја (киселине - лужине и сл.) врши у амбалажи од стакла, синтетичке материје и др., ручице на таквој амбалажи морају својом чврстином одговорати тежини терета и бити добро причвршћене за амбалажу (арматура и сл.).

Преношење материја из става 1 овог члана мора се вршити помоћу колица, носилке и сличних направа.

На колицима, носилкама и сличним направама за преношење материја из става 1 овог члана морају бити предвиђена лежишта обложена меким материјалом (рогозина, трска и сл.) за смештај амбалаже.

Боце и друга стаклена амбалажа смештена у колицима, носилкама и сл., морају за време преношења бити осигуране од претурања или испадања.

Члан 35.

Преношење јетких и нагризајућих течности смештених у стакленој или синтетичкој амбалажи тежине преко 10 kg, морају вршити два радника.

Члан 36.

Ако стаклена амбалажа у којој се налазе јетке и нагризајуће течности није заштићена облогом од плетеног прућа или сличног материјала, морају се између боца у возилу ставити заштитни улошци.

Члан 37.

При утовару у возило, истовару из возила и преношењу јетких и нагризајућих течности морају се претходно прегледати места рада и отклонити препреке које би могле угрозити безбедност радника при раду са таквим течностима.

Преношење јетких и нагризајућих течности у оштећеној амбалажи забрањено је.

Члан 38.

Пре ручног преношења судова са јетким и нагризајућим течностима смештених у корпи, мора се извршити преглед исправности дна корпе и њених ручица.

Забрањено је преношење на леђима или у наручју судова са јетким и нагризајућим течностима.

Члан 39.

Бачве, бурад и сандуци са јетким и нагризајућим течностима не смеју се тумбати, котрљати односно гурати, него само преносити колицима.

Члан 40.

Ако се челичне боце са гасовима под притиском преносе помоћу колица до места утовара у возило и места истовара из возила, боце морају бити обезбеђене од потреса или удара. Колица морају имати одвојена лежишта величине боце, обложена пустом или другом меком материјом на месту ослоњања постоља и грла боце. Грло боце мора при смештају бити уздигнуто.

Члан 41.

Утовар у возило, истовар из возила и превоз челичних боца морају се вршити под следећим условима:

- 1) вентил челичне боце са запаљивим гасом, мора бити заштићен металном капом;
- 2) у сандуку возила морају за превоз челичних боца бити уграђене преграде са удубљењима која одговарају величини боца и која имају ослоњање обложене пустом или другом меком материјом за постоља и грла боца. Преграде морају имати поклопце за затварање и морају при превозу бити обезбеђене од потреса и удара;
- 3) пуне челичне боце са гасовима под притиском морају се у возилу слагати у хоризонталном лежећем положају са мало уздигнутим грлом, осим челичних боца са пропаном и бутаном;
- 4) међусобно додиривање и трење челичних боца, као и ударање у капу вентила, мора бити онемогућено, ако су у прегради из тачке 2 овог става челичне боце смештене у више редова;
- 5) челичне боце са гасовима под притиском морају се покрити цирадом или другим сличним покривачем, ако су такве боце при превозу изложене сунцу.

Забрањен је превоз радника у сандуку возила у коме се превозе челичне боце са гасовима под притиском.

Члан 42.

При ручном утовару у возило и истовару из возила других терета (шине, греде, профили, цеви и др.) морају се употребљавати одговарајућа помоћна средства (косине од дрвета и сл.).

Терети из става 1 овог члана смеју се скидати само са врха наслаге. Тај посао морају истовремено вршити најмање два радника под надзором за то одређеног лица.

Члан 43.

Возило одређено за превоз других терета мора бити опремљено стубовима који се могу скидати односно склапати. Сви стубови морају бити на горњем крају повезани ланцима.

При утовару балвана или других округлих терета пречника већег од 20 cm мора се терет у целини повезати ланцем по средини, да се не би скотрљао при отварању стране возила.

При истовременом превозу дужих и краћих терета, краћи терети морају бити сложени изнад дужих терета.

Члан 44.

На месту на коме се врши утовар у возило и истовар из возила других терета, забрањено је задржавање лица која не раде на утовару односно истовару.

Члан 45.

При превозу терета дужих од 6 m (цеви, балвани, греде, профили и др.) мора се користити приколица или полуприколица. Терет се мора ланцима везати за приколицу односно полуприколицу.

Члан 46.

Забрањено је терете дуже од каросерије возила наслањати на кабину односно врата возила.

Члан 47.

При утовару дужих терета на приколицу која се раставља (приколица без каросерије), мора се између задњег дела кабине возила и предњег дела терета оставити довољан простор, да би се приколица могла слободно окретати и до 90°.

Приколица која се раставља не сме се при утовару терета из става 1 овог члана оптерећивати тежином већом од њене дозвољене носивости.

Члан 48.

Терети тежи од 1 t могу се премештати на кратко растојање само:

1) по хоризонталној површини - на посебним саоницама или лименим постељама помоћу теретних или ручних возила (тегљача, трактора) односно помоћу чекрка;

2) по косој површини са углом до 15° - уз коришћење средстава из тачке 1 овог члана.

Члан 49.

Забрањено је помоћу покретних дизалица (точкаша и виљушकारа) подизати терете засуте земљом, песком или другим материјалом, односно терете који су причвршћени на било који начин (укопани, залепљени и сл.).

4. Рад са контејнером

Члан 50.

Пре утовара у возило контејнера са теретом возач мора претходно проверити исправност контејнера. Ако је контејнер оштећен односно ако преграде нису исправне, не сме се вршити утовар контејнера у возило.

Члан 51.

Терет у контејнеру мора се разместити тако да притисак на под и зидове буде што равномернији. Између терета и врата контејнера мора се оставити слободан простор од најмање 3 cm.

По завршеном утовару терета у контејнер возач мора проверити да ли су правилно затворена врата односно стране контејнера.

5. Рад са транспортерима

Члан 52.

Транспортери са траком, грабуљама, ланцима и сличним средствима за преношење терета, морају се постављати тако да са једне њихове стране остане слободан простор за пролаз, ширине најмање 1 m.

Члан 53.

Код покретних транспортера са уређајем за мењање угла нагиба траке, мора постојати направа за осигурање утврђеног положаја нагиба траке у току једне радне операције (скакалица, кочница).

Члан 54.

Премештање транспортера из члана 53 овог правилника за време рада забрањено је. Пре премештања транспортера и после завршетка рада транспортера трака се мора ставити у крајњи доњи положај.

Члан 55.

За време рада транспортера забрањено је рукама помагати кретање траке, чистити траку и ваљке рукама и вршити ма какве поправке на ваљцима, траци односно конструкцији транспортера.

За време рада транспортера забрањено је увлачити се под траку транспортера ради вршења оправки или из ма ког другог разлога.

Члан 56.

Укључивање и искључивање транспортера сме вршити само за то одређено лице, које ће, пре пуштања транспортера у рад, проверити да ли су предузете све мере безбедности.

Члан 57.

Забрањен је рад са транспортером који нема кочнице на уређају за дизање носача трака.

Члан 58.

Транспортери који раде на електрични погон морају бити уземљени према важећим прописима.

6. Рад са ауто-виљушкарима

Члан 59.

Ауто-виљушкарима на утоварно-истоварним површинама, прилазима тим површинама и саобраћајницама смеју руковати само лица која су навршила 18 година живота и која имају одговарајућу стручну спрему за управљање дизалицом, утврђену општим актом организације.

Лица из става 1 овог члана морају се, пре ступања на рад, подвргнути специјалистичком лекарском прегледу ради утврђивања здравственог стања за вршење послова дизаличара, према важећим прописима.

Радници који управљају ауто-виљушкарком морају се подвргавати лекарском прегледу најмање једанпут годишње.

Члан 60.

Пре пуштања у рад нових ауто-виљушкара, као и после већих оправки, ауто-виљушкари морају бити прегледани и испитани у погледу техничке исправности.

Прегледе из става 1 овог члана у погледу техничке исправности ауто-виљушкара, као и периодичне прегледе, врше организације у роковима одређеним њиховим општим актом.

Ако се приликом прегледа утврди неисправност на уређајима ауто-виљушкара, рад се мора обуставити ради отклањања неисправности.

Члан 61.

Ауто-виљушкари на гусеницама смеју се користити само на тврдој подлози (бетонској, асфалтној, калдрмисаној, земљаној и сл.).

Члан 62.

За време утовара у возило и истовара из возила терета помоћу ауто-виљушкара, у маневарском (радном) простору не смеју се задржавати или кретати друга лица, осим оних која раде на утовару односно истовару.

Под маневарским (радним) простором, у смислу става 1 овог члана, подразумева се простор ограничен габаритом терета односно истакнутим покретним деловима ауто-виљушкара.

Члан 63.

Терет на захватној виљушци ауто-виљушкара мора лежати што ближе задњем делу носача виљушке, распоређен равномерно на оба крака виљушке и не сме прелазити врх виљушке за више од једне трећине своје ширине.

За подухватање терета виљушком мора бити остављен слободан простор за пролаз виљушке.

Терет сложен на виљушци не сме заклањати видик возачу ауто-виљушкара.

Изузетно, ако се приликом преношења кабастог терета не може избећи заклањање видика возачу, лице одређено за то мора давати знаке возачу при преношењу и дизању терета.

При скидању терета са наслаге, захватна виљушка не сме се силом гурати међу терет, ако између редова наслаге не постоји слободан простор за пролаз виљушке.

Члан 64.

Преношење терета ауто-виљушкарком врши се са носачем виљушке помакнутим уназад. Растојање између доње ивице захватне виљушке и тла на ауто-виљушкарку на точковима, мора бити најмање 500 mm, а на ауто-виљушкарку на гусеницама најмање 250 mm.

Члан 65.

Дуги терети смеју се преносити ауто-виљушкарком само на слободним и равним површинама. Захватање терета виљушком мора се вршити тако да буде искључена могућност падања односно рушења терета.

Члан 66.

При преношењу дугих терета истовремено са два ауто-виљушкара, мора се одредити лице које ће усмеравати рад са оба ауто-виљушкара.

Члан 67.

За преношење терета ауто-виљушкарком нагиб терена не сме бити већи од 3°.

Члан 68.

Терет који се преноси ауто-виљушкарком мора се слагати на подметаче који обезбеђују слободан захват терета виљушком.

Члан 69.

Забрањује се превоз лица ауто-виљушкарком, осим лица које непосредно ради на ауто-виљушкарку.

7. Рад на ауто-дизалицама

Члан 70.

На ауто-дизалице и њихову опрему, као и при раду са њима, примењују се, поред заштитних мера предвиђених Правилником о хигијенско-техничким заштитним мерама при раду са дизалицама, и заштитне мере предвиђене овим правилником.

Члан 71.

При маневрисању ауто-дизалицом у близини електричних водова, крак ауто-дизалице мора бити постављен тако да је искључена могућност његовог додира са електричним водовима.

Члан 72.

При истовару из возила и слагању дугих терета помоћу ауто-дизалице, терет мора на крајевима бити везан ужадима ради спречавања његовог слободног окретања. Радници који држе крајеве ужади морају стајати ван манипулационог (радног) простора дизалице.

Члан 73.

Подизању терета ауто-дизалицом сме се приступити тек ако је несумњиво утврђена тежина терета.

Ауто-дизалица се пре почетка рада мора подупрети одговарајућим подупирачем, ако је то упутством произвођача предвиђено.

Члан 74.

Забрањује се превоз лица ауто-дизалицом, осим лица које непосредно ради на ауто-дизалици.

8. Одржавање средстава за рад

Члан 75.

Уређаји и направе који се користе при утовару терета у возило и истовару терета из возила, морају бити одржавани у исправном стању.

III ЛИЧНА ЗАШТИТНА СРЕДСТВА

Члан 76.

Организација је дужна радницима који раде на утовару терета у возило и истовару терета из возила ставити на располагање одговарајућа лична заштитна средства према посебним прописима о заштити на раду.

IV ЗАШТИТА РАДНИКА НА РАДУ ПРИ УТОВАРУ ТЕРЕТА У ВОЗИЛО И ИСТОВАРУ ТЕРЕТА ИЗ ВОЗИЛА

Члан 77.

За време утовара терета у возило и истовара терета из возила, мотор возила мора бити стављен ван погона.

Забрањен је утовар терета у возило са неисправним сандуком (под, стране, направе за затварање и др.).

При утовару у возило ваљкастих терета, делова машина или бункера (са житом, цементом, угљем), забрањено је задржавање лица на товарном простору возила.

Члан 78.

Радници који раде на утовару у возило и истовару из возила опасних и штетних терета (експлозивни, киселине, изотопи и сл.), морају бити упознати са опасностима које постоје при раду са таквим теретима.

Члан 79.

Радници који раде са механизованим средствима или уређајима на утовару терета у возило и истовару терета из возила морају бити упознати са опасностима које постоје при раду са таквим средствима односно уређајима.

Члан 80.

Жене и омладина од 15 до 18 година живота могу вршити утовар у возило и истовар из возила само терета у расутом стању (песак, шљунак, глина, жито, поврће и сл.), а терете у комадима могу преносити само ако је терет тежине до 20 kg, односно при преношењу удвоје само ако је терет тежине до 40 kg.

Члан 81.

Утовар терета у возило и истовар терета из возила не смеју вршити радници који болују од несвестице, вртоглавице, падавице, грчева мишића и сличних болести.

Радници који стално или више пута у току године раде на утовару у возило и истовару из возила штетних и других сличних материја, морају се подвргавати специјалистичком лекарском прегледу, према важећим прописима.

V ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 82.

Ако овим правилником нису предвиђене неке од мера и норматива заштите лица на раду при утовару терета у возило односно истовару терета из возила, примењиваће се у погледу тих мера и норматива одредбе Општег правилника о хигијенским и техничким заштитним мерама при раду ("Службени лист ФНРЈ", бр. 16/47 и 36/50), Правилника о хигијенско-техничким заштитним мерама при лучко-транспортном раду („Службени лист СФРЈ”, бр. 14/64) и Правилника о заштити на раду при одржавању моторних возила и превозу моторним возилима, као и одредбе важећих прописа донесених на основу одредаба Основног закона о промету запаљивих течности („Службени лист СФРЈ”, бр. 10/65) и одредаба члана 85 Основног закона о безбедности саобраћаја на јавним путевима („Службени лист СФРЈ”, бр. 14/65).

Члан 83.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ,,.